

Beekrandenbeheer

IN HET STROOMGEBIED VAN DE DOMMEL EN DE WARMBEEK

Aan een waterloop hangen verschillende lasten. Zo is er een bemestingsverbod van 5 meter, een gewasbeschermingsmiddelen- en grondbewerkingsverbod van één meter en natuurlijk de erfdienstbaarheid van de waterbeheerder. Al deze factoren maken dat de strook vlak langs de waterloop minder interessant is voor landbouw en hebben het bestuur van de watering De Dommelvallei aangezet om naar economisch en ecologisch interessante alternatieven te zoeken.

Uit deze zoektocht bleken beheerovereenkomsten 'perceelsrandenbeheer' (VLM) het meest interessant. Een beheerovereenkomst is een vrijwillige overeenkomst tussen de landbouwer en de VLM voor 5 jaar. De doelstelling van het beheerpakket 'perceelsrandenbeheer' is het tot stand brengen van een bufferstrook tussen de weiden of akkers enerzijds en waterlopen anderzijds. Deze bufferstroken, ook wel beekranden genoemd, zijn 6 tot 12 meter brede grasstroken die vrij zijn van bemesting en gewasbeschermingsmiddelen. Bovendien mogen ze pas na 15 juni gemaaid worden. Voor het beheerpakket 'perceelsrandenbeheer, natuur' ontvangt de landbouwer een jaarlijkse vergoeding van 1.581 euro per hectare

Door de aanleg van beekranden worden meerdere problemen tegelijk aangepakt. De waterkwaliteit verbetert door de verminderde afstroom van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen. In deze bufferstroken kunnen planten zich volop ontwikkelen en dieren vinden er de nodige beschut-

ting. Waterlopen met beekranden vormen bovendien fraaie groene linten in het landschap. Tevens wordt rekening gehouden met praktische zaken zoals het onderhoud van de beken en de bereikbaarheid van de percelen.

Na een succesvol pilootproject in Peer werd het concept uitgebreid naar het volledige stroomgebied van de Dommel en de Warmbeek. Door de samenwerking tussen de watering De Dommelvallei, de provincie Limburg en de gemeenten Bocholt, Hamont-Achel, Hechtel-Eksel, Lommel, Neerpelt, Overpelt en Peer werd het mogelijk om een Europees project op te starten. In het stroomgebied van de Dommel en de Warmbeek motiveert de watering landbouwers om beekranden af te sluiten. Op die manier wordt getracht aaneengesloten gebieden met beekranden te realiseren. Dit heeft niet alleen voordelen voor de waterkwaliteit en de biodiversiteit, maar ook voor het beheer van de beekranden. Om de drempel te verlagen worden de beekranden eveneens aangelegd door de watering en wordt er een oplossing gezocht voor allerlei praktische problemen die zich kunnen voordoen, bijvoorbeeld een kapvergunning aanvragen.

Meer informatie vindt u op de website www.beekranden.be of u kan een informatiefolder aanvragen via onze contactgegevens achteraan deze folder.

Beekrandenbeheer

DIT PROJECT WORDT GEREALISEERD MET STEUN VAN:

IN HET KADER VAN HET INTERREG IVA-PROJECT 'INTERACTIEF WATERBEHEER IN DE GRENSREGIO VLAANDEREN-NEDERLAND'.

DIT PROJECT WORDT GECOÖRDINEERD DOOR:

Watering
DE DOMMELVALLEI

Wilt u reageren op deze nieuwsbrief, heeft u opmerkingen over het project of heeft u tips voor collega's,... Laat het ons weten.

U kan reageren:

- Via de website www.beekranden.be
- Via telefoon 0474 89 83 52
- Via e-mail annelies@beekranden.be
- Per fax 011 61 17 57
- Per post Watering De Dommelvallei t.a.v. Annelies Gorissen Industrieweg 8 bus 2 3990 Peer

Beekranden.be

NIEUWSBRIEF

Beekrandenbeheer

IN HET STROOMGEBIED VAN DE DOMMEL EN DE WARMBEEK

WOORD

VAN DE VOORZITTER

Integraal waterbeleid vraagt niet alleen een nauwe samenwerking tussen waterbeheerders, maar ook met alle stakeholders, zoals landbouw, natuur en industrie. Tegen 2015 moeten we er volgens de Europese kaderrichtlijn water namelijk voor zorgen dat de kwaliteit van ons oppervlakte- en grondwater in orde is.

Het project 'Beekrandenbeheer' is een prachtig voorbeeld hoe landbouwers en waterbeheerders de handen in elkaar kunnen slaan om het integraal waterbeleid in praktijk te brengen.

Het afsluiten van beekranden is bovendien vrijwillig. Dat is meteen ook de sterkte van het project. De projectmethodiek, namelijk gebiedsgericht, samen met de boeren en concrete acties op het terrein, krijgt daarom ook veel bijval op Vlaams niveau.

Momenteel ontwikkelt het Departement voor Landbouw en Visserij de "Blauwe diensten". Dit zijn watergerelateerde diensten die op vrijwillige basis geleverd worden door (groepen van) landbouwers en waar ze een vergoeding voor krijgen. Maatregelen die in aanmerking komen zijn o.a. waterberging, leveren van kwalitatief goed water, versterken van het watergerelateerd landschap en afvalwaterbehandeling.

Landbouwers kunnen als gebruiker van de open ruimte en als watergebruiker een belangrijke rol spelen als leverancier van "Blauwe diensten". Op die manier wordt er een win-winsituatie gecreëerd. Water is namelijk de bron van alle leven en een absolute voorwaarde voor welvaart en welzijn.

Veel leesplezier!

Johan Hillen
Voorzitter watering De Dommelvallei

In dit nummer:

Al 21 km beekranden

2

Gebruik van beheergras bij melkvee

2

6 meter is 6 meter

3

22 maart: Wereldwaterdag

3

Gratis weidepalen voor deelnemers

4

Bezoek uit de vallei van de Aa

4

Project

5

Contactgegevens

AL 21 KM BEEKRANDEN

Een goed jaar geleden is de watering van start gegaan met het Interreg IVa-project 'Beekrandenbeheer in het stroomgebied van de Dommel en de Warmbeek' in samenwerking met de provincie Limburg en de gemeenten Bocholt, Hamont-Achel, Hechtel-Eksel, Lommel, Neerpelt, Overpelt en Peer.

Het voorbije jaar heeft Annelies geprobeerd om landbouwers te motiveren om 6 meter brede grasstroken aan te leggen langs waterlopen. Met succes, want dit jaar werd er voor 11,5 km een beheerovereenkomsten perceelsrandenbeheer gesloten. Hierdoor staat de teller nu op 21 km beekranden.

Op deze beekranden mogen geen meststoffen of gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden. Bovendien mag er pas na 15 juni gemaaid worden. Dit komt de waterkwaliteit en de biodiversiteit ten goede. Tevens bieden beheerovereenkomsten een goed alternatief voor het bemestingsverbod van 5 m langs alle geklasseerde waterlopen.

Ook in 2010 kunnen er nog volop beekranden afgesloten worden. Meer informatie en mooie foto's vindt u op www.beekranden.be of contacteer Annelies. Op de achterzijde vindt u alle contactgegevens.

Geïnteresseerden voor het hooi van de beekranden mogen zich steeds melden.

Koeien grazen langs beekrand

GEBRUIK VAN BEHEERGRAS BIJ MELKVEE

In het onderzoek werden 13 Nederlandse melkveehouders geïnterviewd die ervaring hebben met het toepassen van beheergras in het rantsoen van melkvee. Uit deze interviews blijkt dat het merendeel van de melkveehouders tevreden is over het gebruik van beheergras bij melkvee omdat het goed in het bedrijfssysteem past, omdat het de gezondheid van het vee bevordert en omdat de beheervergoeding aantrekkelijk is voor slechtere percelen.

Uit de interviews blijkt dat een beperkte hoeveelheid beheergras (tot ca. 2 kg droge stof) in het rantsoen van melkkoeien goed mogelijk is. Voederopname en melkproductie worden bij deze hoeveelheden beheergras niet merkbaar beïnvloed. Bij grotere hoeveelheden daalt de opname en de melkproductie. De meeste bedrijven zijn positief over het effect van beheergras op de melkkoeien. Als positieve effecten worden genoemd: minder lebmaagproblemen en een betere verttering, mestkwaliteit en 'algemene gezondheid'.

De voornaamste toepassingsmethode blijft het verstrekken van beheergras aan droogstaande koeien en jongvee. Rantsoenen voor droogstaande koeien kunnen een groter aandeel beheergras bevatten, zelfs tot 100%. Men moet dan wel opletten dat de energievoorziening voldoende is. Ook de mineralenvoorziening vraagt extra aandacht en in een aantal gevallen is er een aanvulling nodig. Het effect van de beheergraskuil op droogstaande koeien is positief. De dieren houden een goede conditie, vervetting wordt voorkomen, ze zijn gezond, kalven vlot en hebben daarmee een goede start in de volgende lactatie. Jongvee vanaf 1 jaar kan prima gevoerd worden met beheergraskuil. Er moet wel gelet worden op het lage eiwitgehalte van beheergras.

Bijvoeren van beheergras(kuil) in de zomerperiode past doorgaans goed bij het (jonge) weidegras. De beheergraskuil is immers relatief eiwitarm en structuurrijk. Voldoende voersnelheid is absoluut noodzakelijk om problemen met broei te voorkomen. Opslag in ronde balen maakt flexibel bijvoeren van beheergraskuil beter uit-voerbaar. Deze losse balen zijn ook gewilder in de handel (paarden).

Voor veehouders die beheergraskuil willen verkopen is het aantrekkelijk te streven naar een wat droger product. Met name voor paardenhouders is een droge stof gehalte van ca. 65% gunstiger dan een gehalte rond 45%.

Uit de ervaringen blijkt dat een goede voederwinning van groot belang is. Het beheergras mag absoluut niet natregenen tijdens de ruwvoerwinning, anders verliest het gras z'n smakelijkheid en is de opname slecht. Conservering in grote balen blijkt beter dan conservering in een kuil die met dit grovere materiaal moeilijk aan te rijden is. Hakselen kan er eveneens voor zorgen dat het aanrijden van de kuil gemakkelijker is en de conservering beter verloopt. Ook het gevaar van giftige planten wordt vermeld.

Het onderzoek besluit dat een beperkt aandeel beheergras in melkveerantsoen kan leiden tot een verbeterde diergezondheid met behoud van het melkproductieniveau. Bij hoge aandelen beheergras kunnen de dieprestaties teruglopen wegens energiegebrek.

U kan het volledige rapport nalezen op:
<http://library.wur.nl/way/bestanden/clc/1814127.pdf>

6 METER IS 6 METER

Landbouwers kunnen sinds 2000 beheerovereenkomsten sluiten met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM). Dit zijn vrijwillige contracten voor vijf jaar waarbij landbouwers zich engageren om aan natuur- en landschapszorg te doen of om extra inspanningen te leveren voor een betere waterkwaliteit. In ruil ontvangen ze jaarlijks een vergoeding van VLM.

Omdat de beheerovereenkomsten kadere in een Europese wetgeving (PDPOII) worden er door Europa en Vlaanderen

jaarlijks een aantal verplichtte controles opgelegd. De VLM heeft daarom niet alleen de taak om de beheerovereenkomsten te sluiten, maar moet ook toezien op de naleving van de beheermaatregelen. Deze controle gebeurt via een onafhankelijke dienst (Handhaving) binnen de VLM. Ook het Agentschap Landbouw en Visserij (ALV) draagt haar steentje bij in de controles. De uitgevoerde inspecties gebeuren niet alleen administratief, maar ook op het terrein. De VLM neemt de controles rond inhoud (contractvoorwaarde, termijnen, enz.) voor haar rekening. Het ALV is verantwoordelijk voor de controles rond aangifte, gebruik, teelt en oppervlakte.

Landbouwers houden zich in het algemeen goed aan de regels van de beheerovereenkomsten. Als er echter loonwerkers ingeschakeld worden, is het belangrijk dat ze op de hoogte gebracht worden van die voorwaarden. Anders geeft hij misschien per vergissing de strook ook een reguliere behandeling. De meest voorkomende inbreuken zijn onjuiste afmetingen of op-

pervlakte van de perceelsrand, het gebruik van meststoffen of spoeistoffen, en beschadiging van de perceelsrand (vb. rijshade, brandschade).

Bij een inbreuk wordt de landbouwer op de hoogte gebracht via een inspectieverslag. Afhankelijk van de ernst en de omvang van de inbreuk kan het gevolg variëren van een aanmaning tot het verbreken of stopzetten en/of terugvorderen van de beheervergoeding. In de meeste extreme gevallen kan er zelfs een korting toegekend worden op de toeslagrechten van de beheerder. Gelukkig is dat heel uitzonderlijk!

Wie vragen heeft, kan steeds terecht bij de bedrijfsplanners van VLM; Katja Groven (T 011 298 713) en Davy Noelmans (T 011 298 705). Zij begeleiden landbouwers en helpen hen verder indien zij problemen vaststellen.

22
MAART

W E R L D W A T E R D A G

De VN heeft in 1992 de 'Wereldwaterdag' in het leven geroepen om elk jaar op 22 maart stil te staan bij het belang van goed waterbeheer. Wist je dat, ondanks het feit dat 70% van de aarde met water bedekt is, slechts 0,6% van al dat water vloeibaar en zoet is, en dus geschikt is voor menselijk gebruik. Duurzaam omgaan met water is dus de boodschap. Hier alvast enkele tips:

DOE HET MET MINDER

Mits een aantal gedrags- of technische aanpassingen kan je je waterverbruik doen verminderen, zonder aan comfort in te boeten. Laat bijvoorbeeld water niet onnodig lopen bij het tandenpoetsen of handenwassen. Repareer lekkende kranen zo snel mogelijk. Neem eerder een douche dan een bad en installeer een spaardouchekop.

VERVUIL HET WATER MINDER

Wassen, de afwas doen, schoonmaken... we doen het niet altijd graag en bovendien zijn het vervuulende activiteiten. Je kan waterverontreiniging beperken door o.a. milieuvriendelijke onderhoudsproducten te kiezen, wees spaarzaam, overdoseer niet en spoel geen KGA resten door het toilet of de gootsteen.

GEBRUIK HEMELWATER

Water weggooien is water verspillen. Door verstandig gebruik van hemelwater kunnen we een aanzienlijke hoeveelheid drinkwater en grondwater besparen. Hemelwater is ideaal voor was, toilet, schoonmaak en tuin.

vierkante palen

8,5 cm B
8,5 cm D
160 cm H

vervaardigd uit gerecycleerd kunststofafval

GRATIS WEIDEPALEN

VOOR DEELNEMERS

In het project 'Beekrandenbeheer' proberen we een oplossing te zoeken voor allerlei praktische problemen, dus ook om de correcte oppervlakte te behouden.

Enkele landbouwers gebruiken al vlagjes om de beekranden af te bakenen. Vanuit het project zullen er nu weidepalen ter beschikking gesteld worden. Deze vierkante palen zijn 8,5 x 8,5 x 160 cm en vervaardigd uit gerecycleerd kunststofafval. Ze zijn rotvrij, duurzaam, weerbestendig en vragen weinig onderhoud.

De deelnemers aan het project 'Beekrandenbeheer' kunnen deze palen gratis bestellen bij Annelies (graag voor 2 april).

BEZOEK UIT DE VALLEI VAN DE AA

Op 29 september 2009 bracht een groep geïnteresseerden uit de vallei van de Aa een bezoek aan het project 'Beekrandenbeheer'. De aanleiding hiervoor was het overleg tussen de VMM en de betrokken sectoren over het beheer en de inrichting van de Aa.

De Aa is een zijrivier van de Kleine Nete in het stroomgebied van de Schelde. De Aa ontspringt ten noorden van Turnhout en mondt ter hoogte van Grobbendonk uit in de Kleine Nete.

De groep bestond uit landbouwers, leden van Natuurpunt, Boerenbond, VMM, VLM, ANB en lokale mandatarissen. Op het programma stonden presentaties van de watering en Boerenbond Eco2. In de namiddag bezochten we verschillende beekranden in Overpelt en Peer.

De nadruk lag vooral op de methodiek van het project 'Beekrandenbeheer', namelijk maatregelen op vrijwillige basis, in samenwerking met de boeren. Hiermee kiest de VMM voor een aanpak gebaseerd op vroegtijdig overleg met de sectoren en het zoeken naar een compromis tussen de natuurdoelstellingen en het behoud van landbouw in het valleigebied.